

Tistrup Elektricitetsværk

Søndergade 14 og 16

Omkring århundredskiftet flyttede en landmand, Albert Hegtmann, til sognet. Han købte en meget forsømt ejendom syd for Tistrup.

I løbet af få år blev det til et mønsterlandbrug. Han havde samtidig fået den tanke, at den ny stationsby burde have elektrisk lys og kraft, som man var begyndt at have andre steder.

Der var i byen interesse for sagen. Hegtmann lavede kontrakter med interesserede aftagere af elektricitet og tilbød at opføre et elektricitetsværk.

Den 23. maj 1907 afholdtes et møde på Tistrup Højskolehjem, hvortil var indbudt alle, der havde tegnet sig som forbrugere af elektricitet i Tistrup stationsby. På mødet blev der vedtaget love for Tistrup Elektricitetsforening.

Foreningens formål var at samle de elektricitetsforbrugere i Tistrup, der havde kontraheret om, at modtage deres forbrug af elektricitet fra Tistrup Elektricitetsværk.

Foreningens første formand blev stationsforstander H. E. Windeballe og kasserer blev læge P. H. Perch.

Albert Hegtmann byggede for egen regning elværket (nuværende Søndergade 14) og med nr. 16 som privatbolig.

På et senere bestyrelsesmøde blev det vedtaget, at overdrage værkejer A. Hegtmann alle reparationer af installationerne, og at han skulle have et lager af de forskellige genstande, særlig glødelamper samt sikkerhedspropper m. m., som medlemmerne ventedes at få brug for, og sælge det til en rimelig pris. Ligeledes skulle Hegtmann vedligeholde gadebelysningen med lamper og reparationer.

A. Hegtmann havde koncession på levering af elektricitet til Tistrup over en 12 årig periode.

Drivkraften var gas, der blev udvundet af kul. Da så krigen kom, blev det vanskeligt at skaffe kul. Den 12. juni 1917 havde man kun kul til 14 dage. Møller Bech Hansen tilbød at sælge 3 tons kul, så der var nok til et halvt års forbrug.

I 1915 vedtog bestyrelsen at opsætte en gadelygte ved korsvejen og en ved Møllegården, dog kun hvis Hegtmann fandt det forsvarligt af hensyn til de dyre materialer.

I begyndelsen af 1919 meddelte han, at han ønskede at afstå sit elektricitetsværk og overdrage det til byen.

I årets løb afholdt man 4 generalforsamlinger, inden man i september enedes om at overtage af værket, ledningsnet og en byggegrund overfor værket til en pris af kr. 70.000.

Den 24. september 1919 afholdtes konstituerende generalforsamling i Tistrup Andels-Elektricitetsværk. Foreningens første formand blev bødkermester J. H. Christensen, og som bestyrer af elværket blev antaget J. Hedegaard, for en løn af kr. 3.500.00 + fri bolig og lys. J. H. Christensen fortsatte som formand gennem 27 år, helt frem til 1946.

I 1935 bygger man en bestyrerbolig, nuværende Søndergade 11. Den kostede 9000 kr.

I november 1960 blev der i foreningen vedtaget at gå fra jævnstrøm til vekselstrøm. Denne proces tog 3 år.

I 1963 blev de gamle elværksbygninger sat til salg, og foreningens navn blev ændret til Tistrup bys Elforsyning.

I årene indtil 1977 havde man nogen samarbejde med S.A.E.F., da man nok fra begge sider regnede med en gradvis overgang.

Denne forening tog sig af Tistrup bys elforsyning indtil 1977. Den 2. maj 1977 blev der afholdt en generalforsamling, hvor man énstemmigt vedtog at gå over til direkte forsyning af elektricitet fra S.A.E.F..

Magnus Christensen, søn af foreningens første formand, havde da siddet som formand siden 1951.

Kilde: Tidsskriftet Brandværn 11/75.

Alarmen gik

Der er visse opgaver, som brandmandskabet ved Brandstationen i Ølgod aldrig glemmer.

I året 1975 havde man en lang og ulidelig varm sommerperiode, og kl. 15,14 gik alarmen, og det blev indledningen til 10 af de mest hektiske dage i Ølgod Brandvæsenets historie.

10 hektiske dage i Ølgod.

På dette tidspunkt blev brandvæsenet alarmeret til en plantagebrand i Kalvemose Plantage ved Strellev nær Ølgod. Her brændte i alt ca. 25 tdr. land plantage samt knap 20 tdr. land marker. Der blev ved ankomsten til brandstedet omgående bedt om yderligere assistance, og der mødte slukningskøretøjer fra Varde, Bramminge, Tarm samt CF i Herning, ligesom militæret i Varde sendte et hold soldater til assistance. Falck i Varde var på vej til brandstedet nødt til at foretage en mindre slukning af en markbrand.

Ølgod Brandvæsen forsøgte at afgrænse branden ved en markvej igennem plantagen, men måtte kort efter trække sig tilbage, da ilden sprang over hovedet på mandskabet, og herunder satte man de første 200 meter fødeslange over styr. Indsatsen blev nu koncentreret om en ejendom i udkanten af plantagen samt de mulige udbredelsesmuligheder, branden havde mod vest. Omkring kl. 20 var branden så meget i ro, at kun det store efterslukningsarbejde var tilbage (- forhåbentligt!).

100 års jernbanejubilæum.

Fredag den 8. august stod i festens tegn, idet Ølgod by fejrede 100 års jubilæum som stationsby. Brandvæsenets "festligheder" begyndte ved godt 13-tiden, idet man blev kaldt til en mejetærskerbrand i Tistrup, som stationen i Varde viste den venlighed at slukke. Ved 14-tiden havde byen besøg af jubilæumstoget fra DSB, og ved dets afgang antændte damplokomotivet baneskråningen syd for Ølgod by, men også den blev slukket ved hjælp af diverse underlige håndredskaber samt en flok frivillige hjælpere anvendte.

Herefter var der bortset fra efterslukningen i Kalvemose Plantage ro i lejren indtil lørdag eftermiddag, hvor der blev gjort klar til jubilæumsfesten på byens torv. Igen blev brandvæsenets mandskab sorteper, idet man kl. 15.05 fik brandmelding fra Ølgod kommunes plantage i Grønfeldt, hvor der brændte ca. 90 tdr. land plus omkring 15 tdr. land marker. Der mødte slukningshjælp fra Varde, Grindsted, Tarm, Skjern og Vejle samt CF enheder fra Herning og Middelfart. Herudover stillede kasernen i Varde igen en styrke til rådighed. En overgang var et par ejendomme meget stærkt truet, men mandskabets dygtighed, parret med en vis portion held, reddede disse. Straks efter brandens start fik man fat i en redningshelikopter, så ledelsen på brandstedet kunne få et overblik over situationen, hvilket var til stor hjælp under indsatsen af de mange styrker. Slukningsarbejdet fortsatte natten igennem, og da man havde store problemer med vandforsyningen, fik man hjælp af 11 mejeritankvogne samt en 33.000 liter tankvogn fra KH-Benzin.

Nogenlunde ro.

Søndag formiddag var branden nogenlunde i ro, og der begyndte at falde bemærkninger om, at der vel ikke var flere plantager tilbage af betydning, og så kl. 14,04 fik man melding om brand i plantagerne ved Kvie Sø øst for Ansager, hvor der i første omgang stod godt 20 tdr. land i flammer. Man satte straks ind med de stumper, der var tilbage omkring en ejendom i udkanten af plantagen og efter en times tid havde man nogenlunde styr på situationen, indtil ilden sprang over en ådal til Aalling Plantage, der ligger ca. 400 meter nord for, og her var to ejendomme ligeledes i en akut situation. Men efterhånden var det kun noget man skulle igennem, inden der blev ro over feltet. I Aalling Plantage udbrændte ca. 45 tdr. land. Ved denne brand mødte slukningshjælp fra Varde, Grindsted samt CF fra Haderslev, og også her fik man igen beredvilligt stillet mandskab fra kasernen i Varde til rådighed. Militæret var i øvrigt til stor hjælp både under selve indsatsen samt under de mange dages efterslukning.

Tirsdag eftermiddag havde man den "fornøjelse", at branden ved Kalvemose Plantage ved Strellev blussede op igen, og Skjern Brandvæsen blev alarmeret, men for at få en ende på denne historie, lod man de sidste 5 tdr. landplantage brænde af under nogenlunde kontrol.

Efterslukning.

Efterslukningen blev nu fordelt mellem stationen i Tarm, der tog sig af Kommuneplantagen, Ølgod og Grindsted, der klarede plantagerne ved Kvie Sø, samt resterne fra Ølgod, der på en eller anden måde fik bugt med Kalvemose Plantage.

Ind imellem dette arbejde fik man herudover lejlighed til at sende slukningstog til et par markbrande, samt kort efter til en mejetærskerbrand, der selvfølgelig skulle finde på at brænde lige op ad Hejbøl Plantage, der igen hænger sammen med Paabøl og Sdr. Omme Plantager (i alt ca. 2000 tdr. land). Senere fik man alarm fra en stor køkkenfabrik i Ølgod, hvilket dog heldigvis var en fejl i firmaets automatiske brandslukningsanlæg.

Herefter blev der ro i lejren, og med hjælp fra oven kunne man søndag aften afslutte slukningsarbejderne de forskellige steder og mandskaberne kunne få sig et virkelig tiltrængt hvil.

Lars E. Nielsen
Brandinspektør

Ølgod Brandvæsen og ikke mindst mandskabet høstede megen ros og anerkendelse for indsatsen. En af de brandfolk, der var med og som har følt oplevelsen på egen krop er Henry Buhl, der fortæller:

Når jeg ser tilbage på de 41 år, jeg var ansat som brandmand ved brandvæsenet i Ølgod, så var de første år som brandmand, og 30 år som stationsleder med mange udkald til forskellige opgaver inden for brand og redning.. Nogle husker man bedre end andre.

En af de brande der tit kommer frem på skærmen, når vi blandt kollegaer taler om

”gamle flammer”, er de hektiske dag i sommeren 1975, der var en af de tørreste og mest varme, som jeg husker.

Alt det som skulle være grønt, var fra tidlig forår helt sveden og vissen. Især vejrabbatter og underskov, gav god næring til en storbrand.

Minderne bliver også hjulpet godt på vej, når man hører om de voldsomme naturbrande, der foregår i Californien og i det sydlige Europa. Det vi oplevede med 3 store naturbrand på samme tid i Ølgod kommune, var en stor opgave for en deltids brandstation med 15 ansatte, og selvfølgelig i mindre format og voldsomhed end dem vi hører om i medierne med jævne mellemrum.

Året 1975 blev som sagt både en tør og varm sommer, og med meget østlig vind var vi klar over, at der kunne ske noget stort.

Torsdag d. 7 aug. gik brandalarmerne og forude ventede 10 dage med meget krævende slukningsarbejde. Det trak store veksler på mandskab og materiel, vi blev flyttet fra det ene område til det andet, og var stort set ikke hjemme i de 10 dage vi kæmpede med ilden.

Der var i de dage meget høje temperaturer både dag og nat, nærmest tropiske temperaturer, selv nätterne var så varme, at vi sov på den bare jord. Når vi trængte til lidt søvn, kunne vi samtidig passe pumperne. Vi lå på slangerne, så kunne vi hele tiden mærke om vandforsyningen var i orden.

Vi havde gode forsyningslinjer hjem. Familien og mange andre kom med mad og drikke, især væske var nødvendig med temperaturer på over 30 grader.

En dag fik vi besøg af borgmester Alfred Jeppesen. Som formand for brandkommissionen ville han se, hvordan situationen var. Pludselig sprang ilden, og vi måtte i hast redde borgmesteren. Vi fik ham ud i en roemark, hvor vi smed os ned mellem rækkerne, ingen kom til skade og Alfred Jeppesen forlod hurtigt området, men efterlod sig dog en kasse øl.

Vandforsyningen foregik fra de vandløb der endnu var lidt vand i, ellers var det bøndernes vandingsanlæg, der blev brugt. Det var dog ikke alle, der var villige til at stoppe vandingen af afgrøder, men efterhånden som ilden nærmede sig, kunne man godt se det fornuftige i at levere vand til slukningen.

Det var 10 hårde men spændende dage. Nu stod bare tilbage rengøring og klargøring af alt vores materiel og køretøjer.

Henry Buhl
Fhv. stationsleder i Ølgod

Billede brandbil.jpg

Holtgård

Ove Nørager- Nielsen

Holtgård er en af de gamle gårde i Kvie. Gården har nok oprindeligt ligget inde i landsbyen, men er tidligt flyttet ud til dens nuværende plads mellem Hestkærbæk og Kærbæk, nord for Kvie by.

1774 bliver Hans Pedersen gift med Mette Hansdatter i Ølgod. I folketællingen 1787 står han som ejer af Uddegård. 1798 står han som ejer af Holtgård, og det er her man første gang ser navnet ” Holtgård”. Måske er det Hans Pedersen der har udflyttet gården!

På arkivet har vi navnene på alle de senere ejere, og der er nogle gode historier knyttet til gården, men denne her begynder med Nis Hansen Christensen.

Nis Hansen Christensen var født 1807 i Tåbøl, Føvling sogn. 1834 blev han gift med Anna Chatrine Andersdatter fra V. Vrøgum, Ål sogn. De købte et boelsted med krohold i Røgen i Velling sogn. En dag i 1847 faldt Nis Hansen Christensen i snak med nogle folk fra Kvie, der var ude for at sælge Kvie-leer. De fortalte at der var en gård der hed Holtgård, der var billigt til salg. Han tog straks til Kvie og købte gården. Flytningen foregik med hestevogn. Børnene lå bagerst i vognen, pakket ind i sengetøjet for at holde varmen. Det var i april måned.

Nis Hansen Christensen blev sognefoged i Kvie og blev endog opstillet som kandidat til Rigsdagen. Men Mads Smed fra Stenderup, som var talende stiller for Nis Hansen Christensen og som sådan havde pligt til at anbefale hans valg, mistede mødet da han kom op på tribunen. Det eneste han kunne sige var: A stemmer no o Nis !Han blev ikke valgt. 1861 overlod han gården til sin søn Anders Kristian Nissen. Han var kun 18 år og var lige kommet hjem efter et år på Røding højskole. Faderen døde samme år, så det var et stort ansvar for den unge mand, men ved gode naboers råd og hjælp endte han med at blive en dygtig landmand og foregangsmand inden for hedeopdyrkning og kvægavl. Han blev sognerådsformand.

Anders Kristian Nissen blev i 1863 gift med Else Tranberg fra Stenderup og sammen fik de 12 børn. 4 drenge og 8 piger, hvoraf en døde 3 år gammel.

3 af drengene blev lærere, 1 af pigerne giftede sig med en lærer, 2 af pigerne emigrerede til USA. Den eneste søn der var tilbage, fik overdraget gården i 1892, men han havde heller ikke lyst til landbruget og efter 3 år, solgte han gården og blev bager i Holsted. Faderen havde forinden ladet bygge en ejendom i nærheden som aftægtsbolig med udsigt ned til Kærbækken.

I 1947 begyndte Anders Kristian Nissens børn en vandrebog, hvor de hver især skrev om deres barndoms erindringer og om deres egen familie. Alle fortæller de om en lykkelig barndom på Holtgård. Deres fritidssysler og deres lege fylder meget, men de havde også måtte arbejde hårdt og hjælpe forældrene.

Anne, f. 1874:

Vi havde meget arbejde hjemme på Holtgård, og strengt kunne det også være til tider, men det gik altid så fredeligt og med godt humør. Den fremmede hjælp vi skulle have, havde vi altid let ved at få. Far var en god og fornuftig arbejdsgiver. Mærkeligt nok var der ingen af vi mange søskende der blev ved landbruget. Jeg har ønsket mange gange, at vor kære barndomshjem var blevet i familien. Min broder Niels, som overtog gården efter far, havde den kun i 3 år. Der var meget jord til Holtgård. Far sagde at der var 350 td. land med eng og hede, og den gang kendte vi ikke til de maskiner som nu letter markarbejdet meget. Meget af jorden er nu udstykket i flere gårde og al heden er opdyrket. I de 3 år Peter havde gården, var jeg hos ham sammen med min søster Kirstine. Det var i vores skønne ungdomsdage. Kom der fremmede folk til Ansager, fandt de gerne vej til Holtgård og de følte altid de var velkomne der. Der blev spillet mangan spil krocket på sommersøndagene. En tid havde vi en sangforening som broder Nis var ledere af.

Else, f. 1883:

Juleaften, når alle var samlet hjemme, hvor var det en fest, hvor blev der bagt og stegt længe før jul, - og når så endelig den længe ventede stund kom, da døren blev lukket op til juletræet, hvor alle poserne var fyldt med kager og pebernødder, og vi børn stod med hver en kasse under armen for at tømme godterne ud i, så poserne kunne komme på træet igen. Julegaver fik vi ingen af, men derimod gav alle vi børn en skilling, stor eller lille efter fattig evne, til en julegave til far og mor, det tror jeg vi glædede os meget mere ved, end om vi selv havde fået en. Jeg kan ikke huske mere end een gang, jeg havde fået skænd af far. Det var da vi boede i det lille hjem og jeg skulle passe de 4 køer. Det var en dag de var tøjrede i spergel, og den jord var altid så løs. Jeg havde fået selskab af Tea Kammersgård. Vi legede og jeg glemte at se efter køerne, som så rev sig løse og gik i kornet. Da sagde far til mig: ” Kan du ikke engang passe 4 køer, Else, så ved jeg snart ikke hvad vi skal have dig til.” Det sved og gjorde ondt længe.

Hansine, f. 1866:

Vi børn blev ikke misbrugt, men vi blev heller ikke skånet. Hvor har jeg været træt, når jeg en hel dag havde arbejdet i høet eller også bundet korn op. Mange gange har jeg spredt gødning, og et år da far moglede måtte jeg køre det ene spand. Det bestod af en hest og en tyr. En dag var jeg ved at køre løbsk med dette spand. Smedens køer bissede, og da tyren så de løftede haler, ville den patout med, men heldigvis var hesten fornuftigere, så ved hjælp af den og mine små kræfter, lykkedes det at holde køretøjet på vejen.

Man siger at møddingen er bondens guldgrube. Holtgårds guldgrube var imidlertid for lille til de udstrakte marker, hvorfor gødningen måtte bruges med sparsommelighed. Jeg husker at Mads Dorret gik med et sækkeforklæde fyldt med møg og med bare næver tog en klat til hver lagt kartoffel. Også dengang vidste man at det er æ lot, der sætter æ katøffel o æ buer.

Nis, f. 1870:

Så kom den herligste tid for dyrene og alle hyrdedrengene, når dyrene var sluppet løs og næsten kunne gå frit over hele gårdens marker og enge. Arbejdet med at passe den store flok af kreaturer på Holtgård var forholdsvis let, da dens marker havde naturlige grænser til alle sider. Vi kunne godt ved siden af passe vore fritidssysler, f. eks. stege kartofler. Når dertil kom, at det var en septemberdag med klart solskin, og luften var så klar, at man kunne se milevidt til alle sider og f. eks. høre jernbanetogets fløjten helt fra Tistrup, da er det forståeligt, at hyrdelivet står for mig som noget af det herligste i min barndom. Anderledes var det naturligvis en regnkold oktoberdag, da kunne det være strengt nok. Men Peder og jeg lavede efter anvisning i ugebladet ” Husvennen”, små hyrdehuse af lægter og lyng til at bære på ryggen ligesom sneglen.

Det hændte ved hakkelseskæringen, at Peter under ilægningen af negene i maskinen fik en tommelfinger klemt så meget mellem 2 valser, at den trods lægebehandling blev stiv for bestandig. For at forkorte tiden for ham under sygdommen købte far en legetøjsviolin, der var så god at man godt kunne spille lidt på den. Jeg tror nok, at jeg brugte den mere end Peder. Nogen tid efter købte far en rigtig violin af $\frac{3}{4}$ størrelse og lærer Jensen i Ansager blev min lærer i violinspil. Jeg havde megen lyst til at lære musik og opnåede så megen færdighed, at jeg inden min konfirmation f. eks. Kunne spille 2. violin til Mozarts strygekvartetter, der spillede i Ansager af sognets 2 lærere og kunstmaler Hans Agersnap.

Dette var et lille pluk i børnene fra Holtgårds vandrebo.

Senere ejere af gården var bl.a. Hans Haahr Larsen, viceborgmester i Ølgod kommune, og efter ham, hans søn Niels Haahr Larsen, byrådsmedlem i Ølgod/ Varde.

Gunnar Larsen kan huske at der engang kom nogle fra Amerika og besøgte dem på Holtgård. De ville gerne købe et af vinduerne, hvor de som børn havde ridset deres navne i glasset.

Billede: holtgård.jpg fra 1949